

College voor Toetsen en Examens

ECONOMIE VWO

VAKINFORMATIE STAATSEXAMEN 2022

Versie: 1 april 2021

De vakinformatie is vastgesteld door het College voor Toetsen en Examens (CvTE). Het CvTE is verantwoordelijk voor de afname van de staatsexamens voortgezet onderwijs en draagt zorg voor de kwaliteit en het niveau van de examens.

De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is belast met de praktische uitvoering en organisatie van de staatsexamens. Met vragen over deze vakinformatie kun je contact opnemen met de afdeling Examendiensten van DUO: (050) 599 89 33 of staatsexamens@duo.nl.

Inhoud

1 Algemene opmerkingen	4
2 Examenprogramma	5
3 Centraal examen	6
4 College-examen	6
4.1 Mondeling examen	6
5 Berekening eindcijfer	7
Bijlage 1 Beschrijving examenstof	8

1 Algemene opmerkingen

- Een staatsexamen bestaat voor de meeste vakken uit een centraal examen (identiek aan dat van de reguliere scholen) en een college-examen.
- Het staatsexamen economie vwo bestaat uit een centraal examen (paragraaf 3) en een college-examen. Het college-examen is een mondeling¹ examen (paragraaf 4.1).
- Vanaf dit examenjaar is het keuzeonderwerp vervallen.
- Je kunt je voorbereiden met behulp van een lesmethode economie.
- Oefenmateriaal voor het examen staat op de site van DUO onder 'Oefenen voor het staatsexamen vo' en ook op [examenblad.nl](https://www.examenblad.nl).
- In het document 'Toegestane hulpmiddelen' (op de site van DUO) staat vermeld welke hulpmiddelen je zelf naar het examen moet meenemen.

¹ zie *Filmpjes mondeling staatsexamen* op de site van DUO onder staatsexamen vo, In het kort, College-examen

2 Examenprogramma

Het examenprogramma is verdeeld in domeinen en subdomeinen. De beschrijving van de (sub)domeinen staat in [Bijlage 1](#).

In onderstaande tabel geven de kruisjes (x) aan in welk examen de (sub)domeinen getoetst kunnen worden.

economie vwo		centraal examen	mondeling examen
domeinen	subdomeinen		
A. vaardigheden	informatievaardigheden	x	x
	rekenkundig en/of grafisch onderbouwen	x	x
	standpuntbepaling	x	x
	strategisch inzicht	x	x
B. concept schaarste			x
C. concept ruil			x
D. concept markt	vraag en aanbod	x	x
	marktstructuur	x	x
	welvaart en de economische politiek	x	x
E. concept ruilen over de tijd	intertemporele ruil	x	x
	registratie intertemporele ruil	x	x
F. concept samenwerken en onderhandelen	speltheorie	x	x
	suboptimale situaties	x	x
G. concept risico en informatie	risico	x	x
	asymmetrische informatie	x	x
	asymmetrische informatie in bedrijf	x	x
	risico en verzekeren	x	x
	risico en beleggen	x	x
H. concept welvaart en groei	algemeen evenwicht	x	x
	het meten en verdelen van de welvaart	x	x
	groei	x	x
I. concept goede tijden, slechte tijden	beschrijving van de conjunctuur	x	x
	conjuncturele verschijnselen	x	x
	beleid en overheid	x	x
	beleid en de centrale bank	x	x
J. onderzoek en experiment			x

3 Centraal examen

Bij het centraal examen worden de economische vaardigheden getoetst in combinatie met een aantal concepten (zie [2 Examenprogramma](#) en [Bijlage 1](#)).

opdracht	schriftelijk beantwoorden van vragen
tijdsduur	180 minuten
cijfer	A

4 College-examen

4.1 Mondeling examen

Het mondeling examen gaat over:

- de stof van het centraal examen
- de concepten schaarste en ruil

Voor aanvang van het examen krijg je in het voorbereidingslokaal een casus (een artikel) met vragen. Niet alle vragen hoeven in het examen aan de orde te komen. Er kunnen daarnaast ook andere vragen worden gesteld. Je mag aantekeningen op de casus maken en deze aantekeningen gebruiken bij het examen.

Bij het mondeling examen wordt aandacht besteed aan:

1. Bespreking van economische vraagstukken door middel van beantwoorden van vragen naar aanleiding van een casus en de hierbij relevante examenstof
2. Beantwoorden van vragen over onderwerpen van het mondeling examen en oplossen van probleemstellingen die gerelateerd zijn aan concrete economische vraagstukken. Zorg ervoor dat je de kennis kunt toepassen in andere contexten dan de geleerde.

	voor aanvang van het mondeling examen	mondeling examen	
opdracht	bestuderen van de casus en maken van de vragen	beantwoorden van vragen naar aanleiding van de casus en de hierbij relevante examenstof	beantwoorden van vragen over de andere domeinen van het mondeling examen
tijdsduur	20 minuten	ca. 10 minuten	ca. 30 minuten
		totaal 40 minuten	
deelcijfer		a	b

5 Berekening eindcijfer

examenonderdeel	weging	cijfer per onderdeel (afgerond op één decimaal)	eindcijfer (afgerond op een geheel getal)
centraal examen	1	A	(A+B) gedeeld door 2
mondeling examen		B	
- deelcijfer a	0,2		
- deelcijfer b	0,8		

Bijlage 1 Beschrijving examenstof

Domein A: Vaardigheden

Je kunt economische concepten herkennen en toepassen in uiteenlopende contexten.

Dit kunnen andere contexten zijn dan waarin de concepten doorgaans geleerd worden (=transfer).

Vaardigheden

- Grafieken tekenen (assen benoemen, coördinaten interpreteren).
- Positieve en negatieve verbanden tussen grootheden hanteren.
- Procentuele veranderingen van grootheden doorrekenen.
- Bij verklaren gebruik maken van een middenterm.

Domein B: Concept schaarste

Je kunt in contexten analyseren dat beperkte middelen en ongelimiteerde behoeften dwingen tot het maken van keuzes.

Je kunt in contexten:

- de spanning verklaren die bestaat tussen behoeften en beperkte middelen en beoordelen in hoeverre keuzes gebaseerd zijn op een bepaalde mate van hiërarchie;
- de samenhang ontdekken in het gegeven dat binnen gezinnen, ondernemingen en de overheid overeenkomsten en verschillen bestaan in de afwegingen die worden gemaakt op basis van alternatieve aanwendbaarheid;
- een budgetlijn tekenen en verklaren;
- de opofferingskosten bepalen die behoren bij keuzes die gezinnen en bedrijven maken.

Domein C: Concept ruil

Je kunt in contexten analyseren dat het ruilproces de basis vormt voor een optimale inzet van middelen en een optimale benutting van comparatieve voordelen voor iedereen. Voorts kun je analyseren dat ruil arbeidsdeling mogelijk maakt en op welke manier geld het ruilproces soepeler laat verlopen.

Ruil

Je kunt in contexten:

- het onderscheid tussen productie en consumptie verklaren en de functie van ruil hierin beschrijven;
- comparatieve en absolute kostenvoordelen onderscheiden en aantonen dat deze niet alleen een rol spelen bij internationale ruil maar ook binnen het gezin;
- aantonen dat bij ruil wederzijds voordeel ontstaat;
- toelichten dat door specialisatie en arbeidsdeling de arbeidsproductiviteit kan toenemen;
- voorbeelden geven van transactiekosten bij directe en indirecte ruil;
- het ontstaan van eigendomsrechten beschrijven en met voorbeelden uitleggen welke invloed eigendomsrechten hebben op de ruil.

Geld als smeermiddel van de ruil

Je kunt in contexten:

- voorbeelden geven van geld als ruil-, reken- en oppotmiddel;
- verklaren waarom transactiekosten niet alleen in geld kunnen worden uitgedrukt en waarom transactiekosten bij ruil door de introductie van geld gedeeltelijk verdwijnen;

- randvoorwaarden beschrijven voor het functioneren van een geldsysteem (zoals fiduciaire en technische vereisten);
- chartaal geld van giraal geld onderscheiden;
- met voorbeelden uitleggen op welke wijze door geldschepping de liquiditeitspositie van commerciële banken verandert, en dit rekenkundig onderbouwen;
- de intrinsieke en extrinsieke waarde van geld onderscheiden en deze begrippen in relatie brengen met de Wet van Gresham.

Domein D: Concept markt

Je kunt in contexten analyseren dat keuzes en ruil worden gecoördineerd via de markt. Prijsvorming is het coördinatiemechanisme waarmee vraag en aanbod op elkaar worden afgestemd. De manier waarop prijsvorming plaatsvindt is afhankelijk van de marktstructuur (markt vormen) en heeft gevolgen voor toetreding, welvaart en economische politiek.

Domein E: Concept ruilen over de tijd

Je kunt binnen de contexten van gezinshuishoudingen, bedrijfshuishoudingen en overheids-huishoudingen, analyseren dat ruil niet alleen op één moment in de tijd plaatsvindt, maar ook over de tijd. De prijs die deze intertemporele ruil coördineert is de rente.

Domein F: Concept samenwerken en onderhandelen

Je kunt in contexten analyseren dat, wanneer belangen van individuele actoren conflicteren, samenwerken en onderhandelen meer oplevert voor (markt)partijen dan vertrouwen op individuele acties. Centralisatie, waarbij (collectieve) dwang het middel is om acties tot stand te brengen, kan een alternatief coördinatiemechanisme zijn voor keuzes.

Domein G: Concept risico en informatie

Je kunt in contexten analyseren dat gezinnen en bedrijven bij het maken van keuzes informatie verzamelen ten einde onzekerheid te verkleinen. Aangezien de informatie vaak een beperkt karakter zal hebben, moeten transactiepartijen een inschatting maken van mogelijke gebeurtenissen (risico) en de mate waarin transactiepartners gebeurtenissen beïnvloeden of informatie achterhouden die relevant is voor het tot stand brengen van een transactie (asymmetrische informatie).

Domein H: Concept welvaart en groei

Je kunt in contexten analyseren wat op nationaal en op mondiaal niveau de oorzaken zijn van economische groei en van de verdeling van inkomen en welvaart. Keuzes op microniveau werken door op macroniveau in elke economie die gekenmerkt wordt door wederzijds afhankelijke markten.

Domein I: Concept goede tijden, slechte tijden

Je kunt in contexten analyseren waarom er sprake is van korte termijn schommelingen in economische activiteiten en welke mogelijkheden en grenzen er zijn voor conjunctuurbeleid. Markten laten zich niet gemakkelijk reguleren mede door toedoen van rigiditeiten.

Domein J: Onderzoek en experiment

